

Πολυγλωσσικές Ταυτότητες και Γραμματισμοί Προσφύγων και Μεταναστών

Η Συνδυασμένη Εκμάθηση Γλώσσας και Περιεχομένου

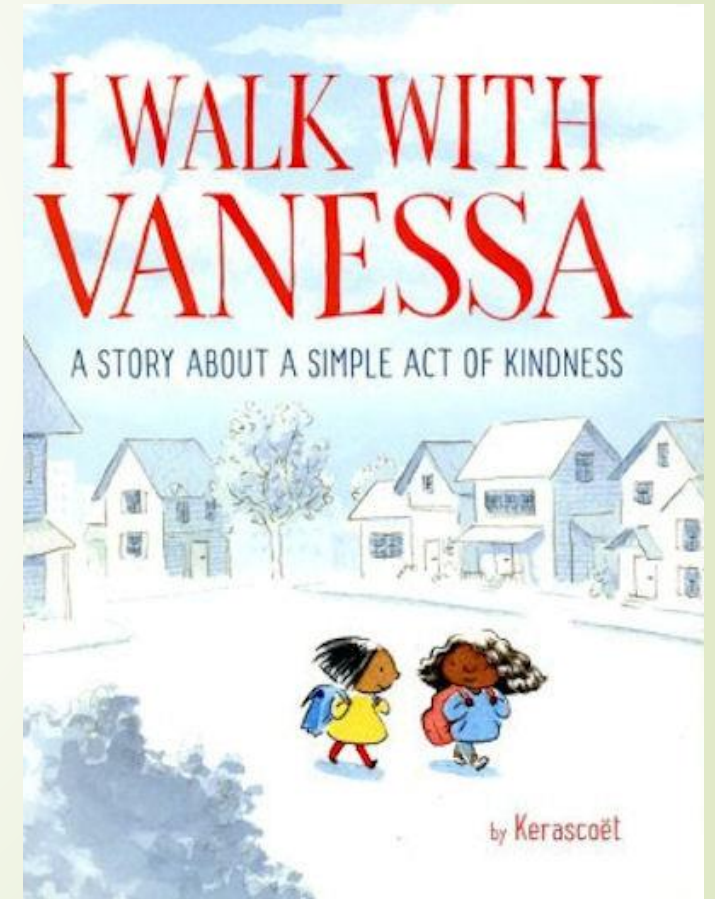
Το εικονοβιβλίο χωρίς λόγια ως μέσο
ανάπτυξης του λόγου: Εφαρμοσμένες τεχνικές
προέγχισης σε τάξη πολυγλωσσικών
ταυτοτήτων

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Σάββατο 8 Απριλίου 2023
Μαρίνα Ροδοσθένους-Μπαλάφα και Αναστασία Σωτηριάδου

Τι είναι τα εικονοβιβλία χωρίς λόγια; (Wordless Picturebooks)

- Τα βιβλία χωρίς λόγια, τα σιωπηλά ή βουβά βιβλία, τα Wordless Picturebooks λένε την ιστορία με εικόνες.
- Αποτελούνται από εικόνες που είναι με τέτοιο τρόπο διατεταγμένες, ώστε να σχηματίζεται λογικά η γραμμή της ιστορίας δίχως την ενσωμάτωση λέξεων (Marble, 2012).
- Καταφέρνουν να προωθήσουν την πλοκή και να μεταφέρουν την ιστορία στον αναγνώστη (Richardson, 2010).

Η δομή τους (*Wordless Picturebooks*)

- Αποτελούνται από μια σειρά διπλών σελίδων κι έτσι όταν ανοίγει το βιβλίο διάπλατα, οι δύο σελίδες είναι εικονογραφημένες ως μία (σαλόνι) (Mourão, 2009).
- Το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο παρέχουν σημαντικές πληροφορίες που εισάγουν τον αναγνώστη στο θέμα και στους χαρακτήρες της ιστορίας.
- Το σχήμα τους συνήθως είναι ορθογώνιο ή τετράγωνο και το μέγεθος σχετίζεται με τις απλές εικονογραφήσεις ή τις μεγεθυμένες εικόνες που επιτελούν διαφορετικό κάθε φορά σκοπό (Ιορδανάκη, 2013).

Χαρακτηριστικά (*Wordless Picturebooks*)

- Τα *Wordless Picturebooks*, έχουν διαρρήξει τα όρια ηλικίας (*crossover*). Προσφέρουν την ευκαιρία για μία κοινή εμπειρία ανάγνωσης μεταξύ παιδιού και ενήλικα. Επιπλέον, τα παιδιά απολαμβάνουν την «ανάγνωση» των εικόνων γιατί δεν είναι υποχρεωμένα να διαβάσουν γραπτές λέξεις, για να χτίσουν το νόημα (Serafini, 2014).
- Διαθέτουν ένα «ριζοσπαστικό» χαρακτήρα (Beckett, 2012) που προσκαλεί τον αναγνώστη να πειραματιστεί σε νέους τρόπους ανάγνωσης διαμέσου των εικόνων (Terrusi, 2018):
 - ✓ Μένουν σιωπηλά αλλά απαιτούν την προσοχή τόσο στις λεπτομέρειες όσο και στη «μεγάλη» εικόνα που λειτουργεί ως ενιαίο σύνολο (Terrusi, 2018).
 - ✓ Ενισχύουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία (Richardson, 2010).

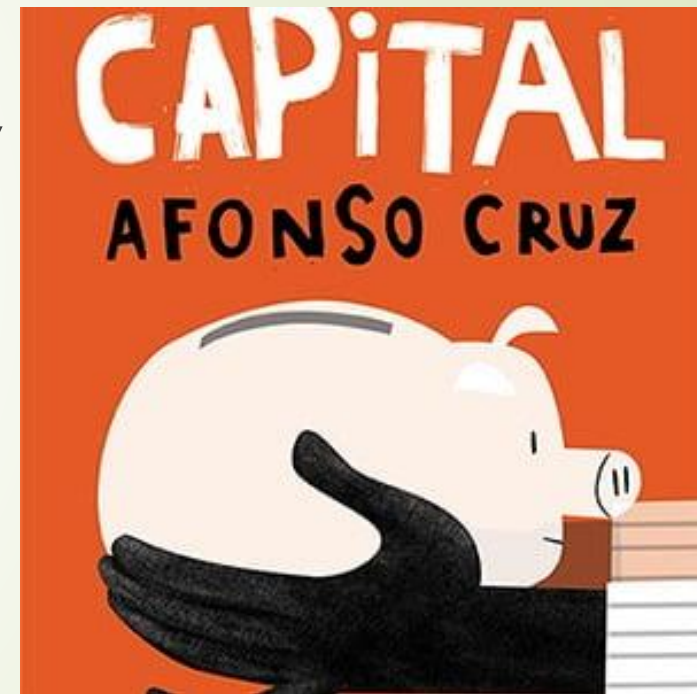

Χαρακτηριστικά (*Wordless Picturebooks*)

- ✓ Προσφέρουν νέες προοπτικές αφήγησης, αφού διαθέτουν πλοκή, χαρακτήρες, σκηνικό και χρονικό πλαίσιο (Κυβωτίδου και Σιρανίδου, 2015).
- ✓ Παρουσιάζουν τα στοιχεία της αφηγηματικής δομής με προσιτό τρόπο για κάθε παιδί (Tulk, 2005).
- ✓ Βοηθούν στην ανάπτυξη και στον εμπλουτισμό του προφορικού λόγου.
- ✓ Στην κατανόηση της δομής της ιστορίας.
- ✓ Στην κατάκτηση του λεκτικού και οπτικού γραμματισμού.
- ✓ Στην ανάπτυξη της γραπτής έκφρασης, αλλά και στην ανάπτυξη της προφορικής αφήγησης (Γιαννικοπούλου, 2016).

Δεξιότητες που καλλιεργούν

- ✓ Καλλιεργούν την παρατηρητικότητα και την κριτική σκέψη (Θεοχαροπούλου, Κανάκη, Καραθανάση & Μουστάκα, 2016).
- ✓ Τα φανταστικά στοιχεία που περιέχουν προτρέπουν τον αναγνώστη να συνδημιουργήσει με τον εικονογράφο (Richardson, 2010).
- ✓ Προσφέρουν τον χώρο, για να βιώνουν τα παιδιά μια συνεχή συγκίνηση ταξιδεύοντας στις σελίδες του, πηγαίνοντας μπροστά και γυρίζοντας πάλι πίσω (Boltman, 2001). Διαφορετικές διαδρομές χαράσσονται από διαφορετικούς αναγνώστες (Hoel, 2015).
- ✓ Είναι συμπεριληπτικά και προσφέρουν πολλές προκλήσεις για διάλογο.

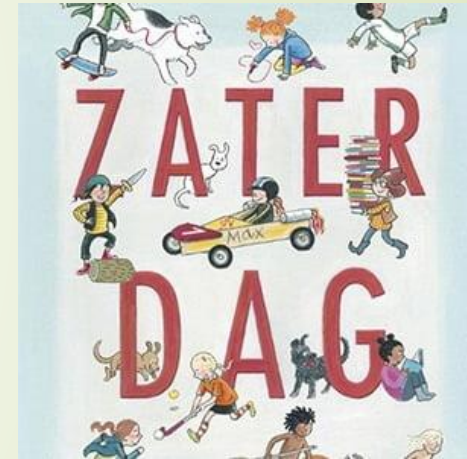

Η σημασία της εικονογράφησης (Wordless Picturebooks)

- Στα εικονοβιβλία η κάθε λεπτομέρεια έχει σημαίνουσα αξία:
- ✓ Η εικονογράφηση στο εμπροσθόφυλλο και στο οπισθόφυλλο είναι πρωτεύουσας σημασίας, αφού αυτή είναι η πρώτη επαφή του παιδιού με το βιβλίο.
- ✓ Οι γραμμές, αν είναι οριζόντιες αποπνέουν σταθερότητα και ηρεμία (Ιορδανάκη, 2013).
- ✓ Το χρώμα, επίσης, δεν είναι μια τυχαία επιλογή και προκαλεί ανάλογα συναισθήματα, όπως το κόκκινο την αγάπη κ.ά. (Ιορδανάκη, 2013). Πολλές φορές τα χρώματα και οι αποχρώσεις βοηθούν τον αναγνώστη να φτάσει στην ενσυναίσθηση. Άλλοτε πάλι μέσα από τις ρεαλιστικές απεικονίσεις αποδίδεται με μεγαλύτερη σαφήνεια ο κόσμος ή μέσα από τον σουρεαλισμό προβάλλει το παράξενο ή μέσα από τον ιμπρεσιονισμό ένας ονειρικός κόσμος (Κανατσούλη, 2018).

Η σημασία της εικονογράφησης (*Wordless Picturebooks*)

- ✓ Η κυριαρχία της εικόνας παροτρύνει τα παιδιά ν' αφιερώσουν χρόνο για να εκτιμήσουν κάθε «έργο τέχνης» που ανοίγεται μπροστά τους και τους προσκαλεί να συνομιλήσουν μαζί του (Ricks, 2016).
- ✓ Επίσης, αποτελεί ένα μέσο εκτόνωσης για το παιδί, συνδέοντας πολλές φορές την εικόνα με τα βιώματά του, ή ακόμη και μέσο κοινωνικής έκφρασης για την αντίληψη της πραγματικότητας (Μηκέ, 2017) και για την ανάληψη κοινωνικών ρόλων (Σιβροπούλου, 2004).
- ✓ Η εικονογράφηση στα εικονοβιβλία τοποθετείται σε σειρά με σκοπό την προώθηση της ιστορίας δίνοντας ερεθίσματα για να διαβαστεί ξανά και ξανά.
- ✓ Επίσης, οι χαρακτήρες απεικονίζονται πάντα με τον ίδιο τρόπο ώστε να είναι αναγνωρίσιμοι σε κάθε σελίδα (Κανατσούλη, 2018).
- ✓ Τέλος, μετά το εξώφυλλο βρίσκεται η ταπετσαρία που προβάλλει κάποια μηνύματα ή τον ήρωα της ιστορίας, βοηθώντας να ξεκινήσει η αφήγηση.

Η σχέση νοήματος και εικόνας (Wordless Picturebooks)

- ▶ Ένα βιβλίο χωρίς λόγια δεν είναι εύκολη υπόθεση. Εναπόκειται στο κάθε παιδί να ανακαλύψει τρόπους που θα νοηματοδοτήσουν την ιστορία του. Είναι διαφορετικό να διαβάζει κανείς τις λέξεις από το να διαβάζει τις εικόνες. Λείπει η ασφάλεια του γραπτού κειμένου και το μόνο εργαλείο που έχει είναι, κυρίως, οι εικόνες στις οποίες θα στηριχθεί, για να κατανοήσει την ιστορία (Boltman, 2001).
- ▶ Είναι η εικόνα που προκαλεί τον αναγνώστη να την παρατηρήσει, να την επεξεργαστεί και να την κατανοήσει. Η εικόνα, επομένως, κρύβει το νόημα που θα αποκάλυπταν οι λέξεις (Hoel, 2015).
- ▶ Επιτρέπει σε κάθε αναγνώστη, ανάλογα με τις εμπειρίες, τις προσδοκίες ή τις αντιδράσεις του, να νοηματοδοτήσει την ιστορία (Μηκέ, 2017).
- ▶ Πρόκειται για την παραγωγή πολλών και πολλαπλών νοημάτων που γεννά κάθε φορά η ίδια εικόνα ανάλογα με το ποιος την μελετάει, σε ποια χρονική στιγμή και με ποια διάθεση.

Η σχέση νοήματος και εικόνας (*Wordless Picturebooks*)

- Μεταδίδει, στον αναγνώστη, στοιχεία που ταξιδεύουν τη φαντασία του και τον οδηγούν σε βαθύτερες αναγνώσεις (Τσιλιμένη, 2007).
- Εύκολα ο αναγνώστης εντοπίζει τους ήρωες και τη δράση τους, αφού η εικονογράφηση τους αποδίδει αναγνωρίσιμα και σταθερά χαρακτηριστικά.
- Η εικόνα μεταδίδει και την έννοια του χρόνου οργανώνοντας έτσι τα γεγονότα (Nodelman, 2009).
- Κάθε φορά μπορούν να ειπωθούν διαφορετικές ιστορίες από διαφορετικά παιδιά με διαφορετικούς τρόπους (Nodelman, 2009).
- Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ανοιχτές ερμηνείες κι έτσι προάγεται η αποκλίνουσα σκέψη (Γρόσδος, 2008), αφού αναζητούνται υπόρρητα μηνύματα και υπονοούμενα νοήματα.

Η σχέση νοήματος και εικόνας (*Wordless Picturebooks*)

- Οι εικόνες έχουν αφηγηματικό ύφος, αφού κάθε επόμενη σελίδα αποτελεί εξέλιξη της προηγούμενης. Η δύναμη της εικόνας είναι τέτοια που στηρίζει ανεξάρτητα το περιεχόμενο της ιστορίας και το μεταδίδει εύκολα αναγνωρίσιμο στο παιδί (Κανατσούλη, 2018).
- Αφήνει ελεύθερο, το παιδί, να κατασκευάσει και ν' ανακατασκευάσει το νόημα όσες φορές την «διαβάζει» (Θεοχαροπούλου, Κανάκη, Καραθανάση & Μουστάκα, 2016). Το νόημα υφίσταται αλλά σε άλλη μορφή (Ντε Κάστρο, 2019).
- Η νοηματοδότηση ξεκινάει από το εξώφυλλο. Το παιχνίδι των προβλέψεων ασκεί μεγάλη γοητεία στα παιδιά και αυξάνει την ανάγκη τους να ανοίξουν το βιβλίο (Mourão, 2009).

Η σχέση νοήματος και εικόνας (Wordless Picturebooks)

- ▶ Τα χρώματα, τα μεγέθη, η θέση των αντικειμένων στον χώρο, τα σχήματα συμβάλλουν στην κατανόηση του νοήματος (Terussi, 2018), χωρίς ωστόσο να δίνουν άμεσες οδηγίες για το πώς θα διαβαστούν (Nikolageva & Scott, 2006). Τα χρώματα μπορούν να σκιαγραφήσουν την ψυχολογία του ήρωα ή τις αντιλήψεις μιας κοινωνικής ομάδας ή ακόμη να αναδείξουν την ένταση ή την ευθυμία που υπάρχει.
- ▶ Οι εκφράσεις του προσώπου, οι χειρονομίες, η στάση του σώματος μεταφέρουν σημαντικές πληροφορίες. Επιπλέον, οι γραμμές, δημιουργούν τα ανάλογα συναισθήματα στο παιδί ή αποκαλύπτουν τα συναισθήματα που νιώθει ο ήρωας (Λαζαρίδου, 2019).

Η ανάπτυξη προφορικής αφήγησης (*Wordless Picturebooks*)

- ▶ Η αφήγηση είναι γέννημα προφορικού λόγου (Τσιλιμένη, 2011). Ανοίγει νέα κανάλια επικοινωνίας, συμβάλλει στην καλλιέργεια της γλώσσας, ενισχύει την εθνική και πανανθρώπινη συνείδηση. Τέρπει και ψυχαγωγεί (Τσιλιμένη, 2011).
- ▶ Οι εικόνες δημιουργούν αφηγήσεις, αλλά και οι αφηγήσεις δημιουργούν εικόνες που είναι μοναδικές για κάθε άτομο (Καραγεωργίου, 1997).
- ▶ Το εικονοβιβλίο προάγει την προφορική αφήγηση διαμέσου των εικόνων:
 - ✓ Το παιδί απολαμβάνει να αφηγείται τις ιστορίες του που προκύπτουν από τα οπτικά ερεθίσματα.
 - ✓ Ενισχύει την απόκτηση πλούσιου λεξιλογίου το οποίο είναι απαραίτητο στοιχείο στην προφορική αφήγηση.
 - ✓ Σταδιακά αυξάνονται οι ανταποκρίσεις των παιδιών οι οποίες από απλές προτάσεις γίνονται πιο σύνθετες προφορικές αφηγήσεις (Richardson, 2010).
 - ✓ Προάγει τη συζήτηση μέσα από τη διερεύνηση (Louie & Sierschynski, 2015). Με την προφορική αφήγηση τα παιδιά εξηγούν τον κόσμο που τους περιβάλλει, συνδέουν τις εμπειρίες τους και σχηματίζουν νέες έννοιες, ενώ τους δίνεται η δυνατότητα να μοιραστούν αυτά που νιώθουν και σκέφτονται με άλλα άτομα (Boltman, 2001).
 - ✓ Είναι ένα εργαλείο με βάση το οποίο κατανοούν τις ανάγκες, τις συμπεριφορές και τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων χωρίς λόγια στην τάξη

- Τα εικονοβιβλία χωρίς λόγια δεν προσεγγίζονται όπως ένα καθημερινό μάθημα ελληνικών.
- Η συμμετοχή του/της εκπαιδευτικού πρέπει είναι μικρότερη από αυτή των παιδιών.
- Στόχος: να φτάσουν τα παιδιά να συζητούν και να ανταλλάσσουν απόψεις χωρίς τη δική μας παρέμβαση.
- Κάποτε η πλοκή μπορεί να είναι αμφιλεγόμενη και οι αναγνώστες να μην καταλήξουν σε μία κοινή απάντηση = περισσότερο έδαφος για παραγωγή προφορικού λόγου και επιχειρηματολογίας.
- Ενισχύουν την αυτοπεποίθηση των παιδιών, γιατί όλοι μπορούν να εκφέρουν την άποψή τους χωρίς τον φόβο σωστού-λάθους, αφού δεν υπάρχει κείμενο, για να τους αμφισβητήσει.
- Με την καλλιέργεια του προφορικού λόγου ενισχύεται και ο γραπτός τους λόγος.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων χωρίς λόγια στην τάξη

► Για αρχή:

- ✓ Η επεξεργασία ενός εικονοβιβλίου δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση.
- ✓ Προβάλλουμε το εξώφυλλο και ζητάμε να κάνουν υποθέσεις για τη βασική ιδέα, το περιεχόμενο και τους χαρακτήρες, καταθέτοντας αιτιολογημένες προβλέψεις. Έπειτα, δίνουμε τον τίτλο και επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία. Πολλές φορές οι τίτλοι είναι παραπλανητικοί.
- ✓ Σχολιάζουν την εικονογράφηση του βιβλίου: χρώματα, αντικείμενα, μεγέθη, προοπτική, θέση και επιχειρηματολογούν.
- ✓ Κατά την πρώτη επαφή τα παιδιά χρειάζονται χρόνο, για να συνηθίσουν αυτή τη νέα εμπειρία (είναι βιβλίο;).
- ✓ Δίνουμε αρκετό χρόνο στα παιδιά να επεξεργαστούν το βιβλίο, να το εξερευνήσουν μόνο τους (χαρακτήρες, αντικείμενα, σκηνικό) και να αναφέρουν οτιδήποτε τραβήξει την προσοχή τους χωρίς να σχολιάσουμε κάτι.
- ✓ Δε ζητάμε από τα παιδιά να αναδιηγηθούν την ιστορία με το πρώτο ξεφύλλισμα του βιβλίου = χάνονται σημαντικά στοιχεία που θα στηρίξουν, αργότερα, την αφήγηση.

Η επεξεργασία των των εικονοβιβλίων χωρίς λόγια στην τάξη

► Για αρχή:

Αναγνωστικές δραστηριότητες:

- ✓ Στη συνέχεια, ενεργοποιώ τα παιδιά (και τα πιο διστακτικά παιδιά), παίζοντας το παιχνίδι «Βλέπεις ό,τι βλέπω;» Για παράδειγμα «Βλέπω ένα κοχύλι. Το βλέπεις;» Έτσι μπαίνουν στη διαδικασία για στοχευμένη παρατήρηση. Το παιχνίδι μπορεί να συνεχιστεί από τα ίδια τα παιδιά.
- ✓ «Προκλήσεις»: Ζητάμε από τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν sticky notes και καθώς διαβάζουν το βιβλίο να εντοπίζουν και να σημειώνουν στοιχεία που τους ζητήσαμε. Για παράδειγμα «Βρείτε τι σκέφτονται ή τι νιώθουν οι χαρακτήρες της ιστορίας».

Η επεξεργασία των εικονοβιβίων στην τάξη

► Για αρχή:

Αναγνωστικές δραστηριότητες-Προφορικός λόγος (ποικίλες ερμηνείες):

- ✓ Φωτοτυπούμε σελίδες του βιβλίου και δίνουμε με τη σειρά μία σε κάθε μαθητή ή μερικές σελίδες σε ομάδα μαθητών.
- ✓ Αναφέρουν προφορικά τι συμβαίνει στις σελίδες τους ή μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα sticky notes, για να κρατήσουν σημειώσεις.
- ✓ Καλούνται να ενώσουν τις ιστορίες τους με τους υπόλοιπους μαθητές και να ανακοινώσουν.
- ✓ Photos story: Τυπώνουμε τις σελίδες του βιβλίου και τις απλώνουμε. Τα παιδιά ρίχνουν μια ματιά και επιλέγουν όποια εικόνα θέλουν. Μετά σχολιάζουν στην ολομέλεια την εικόνα τους αναφερόμενοι σε οτιδήποτε θέλουν ή ακόμη τη συνδέουν με προσωπικές τους εμπειρίες.

Έτσι, οι μαθητές προκαλούνται να θυμηθούν οπτικές αναπαραστάσεις-λεπτομέρειες από προηγούμενες σελίδες, ώστε η ιστορία τους να συνδεθεί λογικά.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων στην τάξη

Ανάπτυξη προφορικού λόγου – Σημαντικά γεγονότα:

- ✓ Ζητάμε από τα παιδιά να αναδιηγηθούν την ιστορία, χρησιμοποιώντας χρονικούς δείκτες, ώστε να φανεί η αλληλουχία των γεγονότων. Βοηθητικό σε αυτό είναι και η χρήση του «χάρτη της ιστορίας» ή «η γραμμή της ιστορίας». Μπορεί να γίνει στον πίνακα.
- ✓ Εναλλακτικά, μπορούν να αναδιηγηθούν την ιστορία μέσα από τη δραστηριότητα story stepping:
 - Οι μαθητές ανακαλύπτουν «σημαντικά» γεγονότα της ιστορίας. Αναδιηγούνται κάθε γεγονός ξεχωριστά και μπορούν να τα συνδέσουν με προσωπικές τους εμπειρίες.
 - Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα, μπορούν να δημιουργήσουν έναν χάρτη στο πάτωμα και να σταματούν σε διαφορετικά σημεία για να αναδιηγηθούν κάθε γεγονός ξεχωριστά.
 - Τέλος, μπορούν να τα αναδιηγηθούν σε χρονική σειρά.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων χωρίς λόγια στην τάξη

Ανάπτυξη προφορικού λόγου – Οι χαρακτήρες:

- ✓ Ζητάμε από τα παιδιά να συζητήσουν για τους χαρακτήρες της ιστορίας: συμπεριφορά, στάση, ρούχα, χειρονομίες και να αιτιολογήσουν τις απόψεις τους με στοιχεία του κειμένου.
- ✓ Ζητάμε να συζητήσουν πώς αλλάζει η συμπεριφορά, η στάση, τα συναισθήματα του ήρωα σε κάθε σελίδα και πού οφείλεται, ίσως, αυτή η αλλαγή.
- ✓ Αιτίες-Αποτελέσματα: τα παιδιά διερευνούν τη συμπεριφορά των χαρακτήρων και τα αποτελέσματά της στην ιστορία. Ουσιαστικά καλούνται να θυμηθούν οπτικές πληροφορίες από προηγούμενες σελίδες και να τις συνδέσουν με τη νέα πληροφορία στη σελίδα όπου διαβάζουν.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων στην τάξη

Ανάπτυξη προφορικού λόγου – Τα αντικείμενα:

- ✓ Ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίσουν κάποιο/α αντικείμενα που επαναλαμβάνονται στις σελίδες του βιβλίου και να συζητήσουν τι ρόλο παίζουν στην εξέλιξη της ιστορίας, στηρίζοντας τις απόψεις τους σε λογικά επιχειρήματα (αποδείξεις από το κείμενο).
- ✓ Μπορούν, επίσης, να κάνουν παρατηρήσεις για την επιλογή των χρωμάτων.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων στην τάξη

Ανάπτυξη προφορικού λόγου – Ανάδυση κοινωνικών μηνυμάτων:

- ✓ Ζητάμε από τα παιδιά να συζητήσουν το κοινωνικό μήνυμα που προκύπτει από την ιστορία (ανεκτικότητα, συμπερίληψη κ.ά). Καταθέτουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα.
- Τοποθετούν τον εαυτό τους στη θέση του ήρωα: σκέψεις, συναισθήματα, αντιδράσεις, αποφάσεις κ.ά.
- Συνέπειες που πιθανόν να προέκυπταν ανάλογα με τη δική τους στάση, αντίδραση κ.τ.λ.
- Λύσεις που θα πρότειναν.

Η επεξεργασία των εικονοβιβλίων στην τάξη

Ανάπτυξη γραπτού λόγου :

- ✓ Μικρή ιστορία: Τα παιδιά γράφουν την ιστορία του βιβλίου από τη δική τους οπτική. Αυτό μπορεί να γίνει σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο = ποικίλες ιστορίες.
- ✓ Συγγραφή διαλόγου ή μονολόγου του ήρωα: γράφουν σκέψεις και συναισθήματα του ήρωα και τα εμπλουτίζουν με λεπτομέρειες εξερευνώντας τους λόγους που σκέφτεται ή αισθάνεται έτσι ο ήρωας.
- ✓ Διαφορετική οπτική: διαλέγουν έναν χαρακτήρα και τον τοποθετούν στη θέση κάποιου άλλου, αλλά αντιμετωπίζει με τον δικό του τρόπο (τη δική του οπτική) τα ίδια γεγονότα.
- ✓ Τι θα συνέβαινε αν...: δίνουμε μία πρόκληση που ανατρέπει την ιστορία και τα παιδιά καλούνται να τη συνεχίσουν ή διαφορετικές προκλήσεις στις ομάδες, για να προκύψουν διαφορετικές ιστορίες.

Οι απόψεις των μαθητών/τριών για τα εικονοβιβλία

Αυτούσιες απόψεις μαθητών/τριών έπειτα από τη διδασκαλία εικονοβιβλίων στην τάξη σε ένα σχολείο της επαρχίας Λευκωσίας:

- ✓ Με ποιο τρόπο σε βοήθησε να είσαι παρατηρητικός;

«Είχε μικρές λεπτομέρειες και με βοηθούσαν να καταλάβω τι γίνεται.»

- ✓ Τι παρατηρούσες πιο πολύ;

«Τις μικρολεπτομέρειες, τα χρώματα.»

- ✓ Τι ρόλο έπαιζαν τα χρώματα;

«Ήταν όπως τα λόγια.»

«Τα χρώματα είχαν μεγάλη σημασία γιατί το κόκκινο μπορούσε να δείχνει συναίσθημα. Ενώ ένα άλλο χρώμα μπορούσε να δείχνει άλλο συναίσθημα που μπορεί να έχει ένας χαρακτήρας.»

Οι απόψεις των μαθητών/τριών για τα εικονοβιβλία

- ✓ «Καλλιεργούμε την φαντασία μας, μαθαίνεις πιο πολλά πράγματα, είσαι πιο παρατηρητικός»
- ✓ «Βοηθά τα αλλόγλωσσα να κατανοήσουν την ιστορία. Η Χ. μπορεί να καταλάβει εικόνες.»
- ✓ «Βοηθά αλλόγλωσσα να συμμετέχουν.»
- ✓ «Συμμετοχή στο μάθημα.»
- ✓ «Συζήτηση με φίλους.»
- ✓ «Έμαθα από τις απόψεις των συμμαθητών μου.»
- ✓ «Έχω πολλή όρεξη να προσέχω στο μάθημα.»
- ✓ «Μπορεί να με πείσουν ότι ήταν καλύτερη η γνώμη τους. Ή ήταν ωραία αυτά που έλεγαν και ήθελα να τα χρησιμοποιήσω και εγώ.»

Ανοιχτό βιβλίο-
Πολλαπλά μηνύματα

Οι απόψεις των μαθητών/τριών για τα εικονοβιβλία

- ✓ «Με βοήθησε να συμμετέχω στο μάθημα γιατί δεν ήμουν κουρασμένη όταν έλεγα την άποψη μου για το εικονοβιβλίο, ενώ αν ήταν κανονικό το μάθημα δεν θα συμμετείχα. [Γιατί;] Γιατί το εικονοβιβλίο είναι πιο ξεκούραστο από το μάθημα το κανονικό.»
- ✓ «Όταν έλεγα την άποψή μου ένιωθα ωραία γιατί έλεγα αυτά που σκεφτόμουν»
- ✓ «Μάθαινα από τους άλλους και οι άλλοι μάθαιναν από μένα»
- ✓ «Δεν υπάρχει σωστό λάθος.»
- ✓ «Μπορώ να πω την ιστορία με διαφορετικό τρόπο» [Μπορούσες να αλλάξεις την αφήγησή σου;] «Ναι»
- ✓ «Μπορείς να πεις διάφορα πράγματα, να εξερευνήσεις το βιβλίο καλά»
- ✓ «Στο εικονοβιβλίο νιώθω πιο ασφαλής να πω την άποψη μου γιατί δεν έχει σωστό και λάθος».
- ✓ «Σου αγγίζει τα συναισθήματα με το πώς σου γράφει ή πώς σου σχεδιάζει. Τώρα είσαι χαρούμενος.»